

Nina Kokelj*Berač*

Spala je na vročem soncu na lesenih deskah palube in sanjalo se ji je, da ji obraz preraščajo zelene alge, da tone v zeleno vodo brez dna, da bi v meglenem migotanju valov uzrla napol porušen grad, pod katerim se na vodi guglje zelen kovček, poln starih fotografij, ki si jih prinaša k očem ter na eni izmed njih uzre lasten obraz, preraščen z algami, ko se ji za hrbtom odvrta siva pot, po kateri pride njegov prijatelj, ji položi roko na ramo in ji reče: "Čudovit človek si bila." Pod zelenimi rastlinami se ji razmrežijo podobe, stkejo se v dolg venec spominov, v ogrlico, katere vsaka kroglica je en dan, ki ga je preživela. V rdečem kolobarju je njena rdeča bluza z velikimi gumbi, kričeča in lepa, kot jo je imela na sebi takrat, ko ga je prvič ugledala čez mizo. Iz rjave krogle boljši vanjo čokoladni dan indijanskega poletja, dan, v katerem sta se smejala v labirintu belih brezovih stebričkov in kadila cigarete na robu velike rjave luže, polne odpadlega listja, v kateri so čofotale žabe. Vidi in vonja vse dneve, vožnje z avtomobilom čez razdrapane ceste, vidi sebe, kako ga budi ob treh zjutraj, da bi mu ponudila svoje telo v beli spalni srajčki, ki jo je nosila njena mama, ko je zaspana pred mnogo leti kar v nočni obleki polagala sena oslu, ki je rigal na dvorišču siv in zdolgočasen. V sanjah se znova spomni svojih sanj, v katerih je živčno strpal skoz vrata veliko množico ljudi, ki so bili postopali pod lustri s kozarci v rokah, da bi ostala sama in da bi jo pogledal z velikim lačnim pogledom, jo poravnal podse in ji zaprl usta ter odprl drobovje, da bi čutila, kako ji po kosteh lazijo veliki mravljinци in kako ji notranjost otožno ihti.

V vročinskem polsnu si je vlekla z rokami skoz temne lase in žmurkala z očmi. Stegnila je noge, se prevalila do ograje in gledala v vodo. Za ladjo se je vlekla široka bela črta. Spomin ji je valoval pod pljunki rumenega sonca in videla se je, kako se vozi z njim na podobni ladji in kako spi zavita

v odejo. Tedaj je nosila slamnik z velikimi krajci, ki ji ga je odpihnil veter, da je samotno zajadral po gladini. Čakala sta meglic, ki so kakor morske vile zjutraj vstajale iz morja. Srkala sta sok in lomila piškote, v vodi pa so čemele velike rjave kepe kopnega. Tudi zdaj so ob ladji izginjala mesta in samotne temne skale, na katerih so čepele bele cerkve. Dan je bil kot iz lecta, njena notranjost pa je bila kot iz temne gošče, ki ji je preplavljala ude, da si je želela le spati. V oslabeledosti je v redkih trenutkih dojela, da so kepe kopnega v morju v resnici grške, da so grške tudi kave, ki jih pije na raztrganih usnjenih stolih kavarne, in glasba, ob kateri se gibljejo natakariji. Ure in ure je prečepela na stranišču, poslušajoč rožljanje in krehanje ladijskih strojev. Včasih se ji je zazdelo, da modra barva prehaja vanjo, da se izgublja v zraku, da bo zdaj zdaj izgubila zavest. "Samo živci so to," se je mirila, ker je podobne občutke imela vedno, ko se ji je življenje zaustavljalo. Občutek, da plove. Občutek, da nima telesa, da razpada na drobce, ki se živčno lovijo z lovkami, da nima ne očeta, ne mame, ne doma, da niti sama sebe nima več. Občutek, da jo zebe med ljudmi, da ji mraz sunkovito leze skoz zobe. Pobrala se je in se odšla oprhat. Gledala je svoje lepo golo telo pod vodnimi curki in bilo ji je odveč.

Odveč so ji bile noge, ker ni želela priti nikamor, in roke, s katerimi si je odstirala lase pod žebranjem kapelj. Stopila je izpod prhe in si navlekla malo oblekico, nato je šla do ograje, se naslonila čeznjo in se zagledala vase. Potniki okrog nje so kramljali v angleščini, hebrejščini in francoščini. Judovski študenti so se vračali domov, sedeli so po klopcih in kadili cigarete. Videla je poljsko družino, ki je romala v sveto deželo; spali so na velikem kupu odej. Gledala je v mladega Juda z obrito glavo. Spal je tri dni nepretrgoma, zbujal se je le toliko, da je dal vode dolgouhemu psu, ki ga je imel privezanega na kovček, poln knjig. Libaninci so kramljali francosko in srkali kave, zbirali so kovance in prodajali žetone za barvite igralne avtomate, med katerimi so se vreščec lovili otroci. "Libanon je bil nekoč bogat," je ponavljal starec z drobnimi, živahnimi očmi, ki je sedel za mizico. "Za novega leta dan smo plesali po mizah." Veter je blago pihljal. V zakotnem kotu njenega pogleda je sedela judovska družina. "Verjetno so iz kibuca," je pomislila. Mlada žena je bila zanemarjena in sproščena, pestovala je živahnega otroka, ki je brcal z nožicami in regljal. "Kako starodavni so," je pomislila. Za Jude se ji je včasih zazdelo, da nosijo na obrazih nekakšno starost, kot da bi njih pogledi imeli večji domet. Oče se ji je nasmehnil; opazovala jih je preočito in vrnila mu je smehljaj. Zazdelo se ji je, da je sploh ni. Da namesto nje sedi na stolu neko drugo telo, ona pa je vsebovana v motnem oblaku misli, ki visi nad telesom in mu zaslanja pogled. Slike

ladje, morja in ljudi so bile le kulise za njeno izostreno razmišljanje. Mornarji so zvečer privlekli dolgo verigo svetilk na palubo in jo razobesili med koncema. Ladja je bila zdaj kot razsvetljena krogla, ki se je valila čez vodovje. Včasih je otožno zatrobila in potniki so nemirno obrnili glave. Usedla se je v kot med veliko rdečo skrinjo, nad katero je bil pritrjen rešilni čoln, in ograjo. Sedela je tako na toplem lesu in nemirno trzala z nogami. Kadila je cigareto. Bila je kakor lepa, osamljena žival, kakor žival, ki se je zavlekla na samotno jaso in zdaj pestuje svojo lastno ohromelost. Mladi Jud z obrito glavo se je vnovič prebudil, povlekel se je navzgor in počohal psa. Občepel je. "Imate morda ogenj?" S hitrim gibom roke mu je prižgala cigareto in morala se mu je nasmehniti, ko je poklapano čepel ob svojem psu in se gladil po obriti lobanji. "Nori so bili ti izpiti, nori." Z roko je potrkal po kovčku. "Na pamet sem moral poznati imena vseh virusov. Kakor bi se na pamet učil telefonski imenik. Noro." Kolebal je ob kovčku in čohal psa, ki je stal na široko. "Zdaj grem domov, Bogu hvala. Tri dni sem vozil iz Romunije. Avto je bil tako nabit, da nisem mogel niti udobno sedeti, eh." Šlo ji je na smeh, a ni rekla ničesar. Predstavljala si ga je za volanom, kako okorno sedi med knjigami kakor mornar krepkega telesa in se vozi po cestah Srbije in Makedonije, ob katerih se v pobočja zažirajo rumena polja, in sonce mu sveti na steklo, ko se utrujen ozira po vaseh v Panoniji; po razbitih traktorjih in goskah na dvoriščih, po osamljenih konjih in zelenih glavah zelja. Vnovič se je zvalil nazaj in se gladil po goli lobanji. "Jutri se ustavimo, kajne? Darila moram kupiti za svoji sestri." Valovi so butali ob ladjo. Nekoč ji je neki mornar s širokimi zobmi in smrdeč po alkoholu povedal, da se valovi tik ob ladji imenujejo "kapitanove hčerke". "Kapitanove hčerke," je pomislila. Meglice so vstajale v nebo. Vnovič je zaspala.

Iz salona na ladji se je slišalo petje in žvenket kozarcev, ona pa je zvita ležala na odeji in veter ji je premikal lase. Zjutraj se je zbudila, ko je sonce že viselo na nebu, a še ni bilo neznosnega migotanja vročine. Ladja se je počasi ustavljala kakor velika okorna žival; nagnila se je čez ograjo in uzrla pristanišče z velikimi doki in novimi potniki, ki so se gnetli proti odprtini. Avtomobili so hupali, mornarji so tekali sem ter tja po hodnikih in enoličen glas je ponavljal: "Postanek! Prosimo potnike, ki nadaljujejo vožnjo, da oddajo svoje potne liste pri recepciji." Mladi Jud se je skobacal pokonci in jo zehaje vprašal: "Bi me učila angleščine?" "Seveda." Stisnila sta se med potnike, med velike kovčke in ljudi s črnimi lasmi, ki so valovili proti izhodu. Pristanišče je bilo vroče in umazano, od črnega asfalta je puhtelo. Šla sta po cesti proti mestecu. Gostilničarji so z vodo polivali tla pred vrati

in jo ometali z metlami, prijazno so se smehljali, ko sta hodila mimo njih. Sončni žarki so se valjali po ravnih betonskih strehah in žičnatih ograjah. Spila sta kavo in se ozirala naokrog, po morju v daljavi ter po ljudeh, ki so brzeli mimo na glasnih motornih kolesih. Mladi Jud je nato nerodno kupoval zapestnice za svoji sestri, ona pa je stala v ozadju in gledala vase. Počutila se je, kot bi se ji vse skupaj samo sanjalo, kot da kamni ne bi bili pravi, kot da se ji le dozdeva, da se kopa v vodi zaliva poleg pristanišča. Mimo je prišel mož z opico na rami. "Bi jo kupila?" Opica se je pačila. Smejala sta se in jo ubrala nazaj proti ladji, se zrinila mimo potnikov s prtljago in kadila cigarete na palubi. Čakanje pod soncem se je vlekle.

Ko je ponoči odprla oči, se ji je za hip zazdelo, da na robu obale vidi velike ognje, ki se razraščajo v temo in ližejo njeno notranjost z velikimi rdečimi jeziki, da bodo kot v starodavnih mitih požgali in razgalili svet. Zaželela si je, da bi obliznili tudi njeno notranjost, da bi požgali temo v njej, da bi prenehala potovati skoz temne odbleske življenja, da bi prenehalo hlipanje njene zavesti. Ko jo je ladja izpljunila na pomol in ji je mladi Jud trikrat pomolil roko skoz okno svojega avtomobila in je odštopala do Jeruzalema, z nogami, zamazanimi od ladijske smole, in dušo, nažrto od prezgodnje sreče, ko je izpadla iz avta pred Damaščanskimi vrati, kjer je puhtelo od poletja, arabskih preprodajalcev, žolčnih besed in olivno zelenih uniform in so se paradižniki kotalili po stopnicah, je pomislila, kako velika je samota v najlepšem mestu na svetu. Kako obupno lepi so mali judovski otroci z dolgimi zalizci pod črnimi čepicami, ki zvečer vzklikajo na robu pločnikov v vseh jezikih sveta. Kako mirno se suče zastava na belem Davidovem stolpu v večernem sopihljanju vetra, ko po zlizanih kamnih bazarja peketa starec na konju, s košarami ob strani in vrsto mokrih mačk, zavijajočih ob stenah kamnitih hiš. Ko se je zvečer vračala v hotel, v belih hlačah in s cigareto med prsti, je skoz odprta vrata v eni od kamnitih hiš videla tri peke, ki so valjali testo v usklajenem ritmu. Videla je tri arabske peke, ki so se gibali nad rumenim testom ob brljenju gole luči nad njihovimi glavami. Tri dni je samo gledala podobe. Prezaposlena je bila s slikami najlepšega mesta na svetu, ki je lajalo vanjo. Kri se ji je gostila, slike so dajale, a tudi jemale. Videla je starca s ptičem na rami in ptič je pod težo njenega pogleda počasi razprl krila, videla je temnolasega berača v beli laneni srajici, ki je spal na strehi istega hotela in zjutraj kadil cigarete na stopnicah ter srkal čaja; v jutrih je tolkel po plehnatih vratih in spodvijal umazane noge na raztrgani odeji. Videla ga je na ulici, ko so njegove olivne beraške oči ležale na njenih rokah, misleč: "Ni lepa, a na njej je nekaj, zaradi česar je lepa." Bila je to njena samotna izgubljenost. Bilo je to njeno

živalsko puščavništvo in srepa zagledanost v podobe, silna lakota in neznosna žeja. Srečala ga je med upehanim kričanjem prodajalcev, ko je njegov obraz visel med belimi pokrivali. Spominjal jo je na pikovega fanta in na brezupnost ciganskih vozov, ki se pogrezajo v rjavo blato, ko pisano oblečeni ljudje na njih žolto premikajo ude in žvenketajo z nakitom. Stisnila je ustnice in preprijemala jabolko v roki; imel je volčje oči. Imel je volčje oči in umazane noge in odrgnjene roke. Na obrazu so se mu poznali sledovi modre indigo barve. Tri leta se je klatil po svetu, spal je na cestah Španije in ljubil neko dekle v Milanu, živel je leto dni z jugoslovanskimi Cigani, z njihovimi garjavimi psi in vreščavimi otroki, ki so se drenjali med prikolicami. V Egiptu je ljubil Nil in umazan hotel, kjer so mački sedali po mizah in je hotelir neprestano kadil veliko pipo, mežikajoč gostom, ki so se valjali po posteljah v nešteti sobah, ko je za okni dan migotal v vročini in je puhtelo od ogromnih, napol porušenih hiš, na katerih nazobanih terasah so živeli ljudje; tri dni je opazoval eno od njih; ženo s temnim obrazom in moža, ki je pokrit z belo čepico kadil cigarete, ko so otroci metali žogo med sprhlim drobirjem in rumenimi kamni, visoko nad mestom. Med njimi se je sprehajal puran, krožil je okrog otroških nog, ki so padale v prah, ko so ljubko skakljali po terasi. V njegovi naravi je bila družabnost in izgubljenost; na rokah so mu sledovi igel le počasi izginevali, imel je mnogo topline. Družil se je z vsem in vsakomer, čeprav je bila na trenutke njegovi naravi lastna tudi samotnost; ko je hodil skoz rdečo puščavo, sključen in oblečen v črno, z malim sodčkom v roki in culo, v kateri je ležal izrezljan šah. Mislil je na smrt, katere obraz mu je zadobival različne poteze, poteze samotne uhojene poti in šotorov beduinov ter obrise solnih stebričkov, ki so bili posajeni v nizki vodi, od katere se je solnato kadilo. Smrti si ni želel, a se je tudi ni bal, smehljaj se ji je v obraz, ko se je na koncu romanja v jeruzalemskih barih sam napil, da so mu udje otopeli. Usedla se je zraven njega in govoril ji je o nezadržnem iskanju in razmotavanju podob, tudi on je bil videl ptiča z razprtimi krili. Smehljala se mu je in bil ji je drag od vsega začetka. Slonela je ob mizici, glavo si je podprla z rokami, v vinsko rdeči obleki, ki ji je padala čez noge, obute v sandale. Zdel se ji je najiminitnejši od vseh podob in njegova izmozgana toplina, ki se je kotalila čez mizo proti njej, ji je načela miselni tok. Zanj je bilo povsem drugače; družila se ni z nikomer, njena narava je bila samotarska in le redko, le za kratke hipe so obrazi ljudi prodirali v njeno atmosfero. Njega se ni bala. Bil je preveč izkušen, še premalo zapit in barve njegovega telesa so sevale rjavo. Vojaki so plesali s puškami na ramah in ženske so imele barvna, dolga krila. Bilo je poletje. Govoril ji je o cestah, za katerimi je spal, ovit v borno

odejo, izogibal se je velikih besed. Govoril je počasi, v lepi, trdi angleščini. "Tedaj sem se prebudil zraven svojega najboljšega prijatelja in ugotovil sem, da leživa na sredi vaške poti, posute s kamenčki." Tudi ona se je že prebujala ob cestah; nekega jutra jo je zdramil starec, ki je enakomerno klical svoji kozi, ki sta pozvanjali okrog nje, ko je vstala iz rumene trave in zagledala nebo brez oblčka in morje za skalami. "Tedaj sem zapustil svojo domovino, da bi lahko živel brez injekcij, svojo družino in mesto, mamo, ki je le redko vstajala iz alkoholne omame" ... in plesnivo obliko bivanja med zabavami ljudi, oblečenih v pisano, in orjaških, ekstatičnih slik droge; spačenih obrazov in šumenja v ušesih in naglega butanja srca, ko so pred njim vstajale drameče se slike in so pajacem na stenah rasla ušesa. Gledala ga je in videla, kako je zamenjal eno obliko propadanja za drugo, v resnici istovrstno verzijo. Bil ji je drag, ker mu je bila izgubljenost v naravi in ker se je tako obupno boril proti njej. Prehodil je milijon cest, sedeč na kamnih, prebiral knjige, okušal hrano in ljubil ljudi, boreč se z lastno nezadostnostjo. Tudi njej se je že najavljal propad. Zvečer ga je pričakala, ko se je vračal čez kamnite stopnice, in legel je k njej. Vso noč sta se smejala. Smejala sta se, dokler se ni za hribom, poraščenim z olivami, prikazalo sonce in pljusnilo vanju. Po hišah so zarožljale vilice in dvignili so se zvoki glasbe. Telesi sta ju boleli od nespečnosti in težko sta dihala od pokajenih cigaret. Nasmehi so jima ostali na obrazih; odvlekla sta se do čajarne in tam jima je postregel mlad fant, ki so mu že poganjali brki, spraševal ju je s hripavim glasom, od kod prihajata. Da si ne bi postala podobna, sta se takoj nato ločila z otožnim leskom v očeh, zalita s potom.

Po dolgih dneh potovanja se ji je le to zazdelo kakor beračenje za življenje, kakor najhujša oblika samote in ukleščenost med podobe še hujša od ukleščenosti stalnega bivanja in vsakdana. Ponoči ni mogla spati; bilo ji je vroče in hkrati jo je zeblo, nespečnost ji je očistila misli in postala je nekoliko otopela. Želela si je domov; podlegla je bila naveličanosti nad podobami, kakor se to dogodi vsem potnikom čez čas. V njeni zavesti so že rasli domači dnevi, plavi, zeleni, neizmerno dolgočasni in hkrati edini pravi. Otoka, na katerem se je ustavila, sploh ni več videla. Ni videla neskončnih oljčnih nasadov in jesenskega dežja nad kamnitimi hribi, v katerem so se pasle koze. Sopotniki so izgorevali v popotniškem veselju; ponoči so plesali v klubih in ploskali plesalkam na mizi, vrteli so se v divjem ritmu dni, kramljali z domačini, ki so sedeli na klopcih ob poti in z nogami risali kroge v prah. Ona pa je večino dni prespala. Gledala je skoz okno na kamnita pobočja in starca, ki je krehal v spodnjem nadstropju. Preoblačila si je obleke in se gledala v ogledalo. Na stene je sonce risalo velike sence.

Vozila se je z avtom skoz veter in gledala cerkvene zvonike. Bili so kakor kitajske pagode. Brala je le malo in zjutraj se ni mogla prebuditi iz pijanega živčava sanjskih mislih. Pomislila je, kako je berač osmislil njeno bivanje v Jeruzalemu, kako je dal tona vsem slikam, katerih se je nahlastala. Jedla je pistacije in pljuvala pečke v koš. Razmišljala je brezkrajno. Sredozemski dnevi so padali v jesen. Tudi njena notranjost je bila jesenska. Nobeni ognji ji niso bili izlizali žalosti in bilo ji je žal za vsem. V takšnem stanju je spet zapadla v neskončnost spominjanja. Nekega dne je počakala, da so sopotniki odšli na kopanje; pretvarjala se je, da spi. Nato je vstala ter si nadela obleke. Pripravila si je bila prtljago in pustila denar na kuhinjski mizi, na kateri je plosko ležal nož. Dolgo ga je gledala, gledala je po kuhinji in skoz okno, pod katerim je ležal svet. Toplota dneva je blago valovila. Po stolih so bile obešene obleke. Zapahnila je vrata za sabo in ni postala niti za hip. Šla je do pristanišča, da bi počakala na prvo ladjo. Sedela je na klopci, zamazani od katrana, in v rokah mečkala karto. Na drugi strani ulice so sedeli trije berači. Jedli so kruh in pili vodo. Gledali so jo. Imeli so povešene ličnice, redke lase in spodvite noge. Gledala je vanje. Nobeden od njih ni bil pravi.

Thana

Bila je od vseh najprisrčnejša. Z veliko črno torbo na rami je planila v sobo; hihitala se je in vreščala. "Odpustnica; odpustnico sem dobila," zavrtela se je na petah, si z nemirnimi kretnjami vlekla skoz lase, jih česala, padali so ji nazaj v rumenih vencih, zvalila se je na posteljo in spet planila navzgor. Pod oknom pa je čas tekel drugače. Dan je migotal v večernem modrilu; telesa na igrišču so migotala med belimi črtami in rumeno je odmevalo odbijanje žoge; pod oknom, za ograjo, ob igrišču so na lesenih stopnicah sedeli otroci in v rokah trli arašide, pljuvali so semena na tla in se dotikali drug drugega z golimi rameni. Thana je kolebala po sobi, zibala se je sem ter tja in se gledala v ogledalo, za kratke hipe je metala roke okoli ramen žensk, ki sta čemeli vsaka na svoji postelji. Odpirala in zapirala je predale, vlekla ven čokolado, je odlomila košček in ga pojedla z nikakršnim zadoščenjem, besno je razpirala revije in jih metala nazaj. "Čakaj, da odprem in pogledam," v toaletni torbici na omarici je izbrskala pilico in zarezala v modro kuverto, v malih, svetlih hlačah je sedla na posteljo in vse tri so staknile glave nad papirjem; tri ptice; dve temni in samotni ter ena svetla in frfotava. Na listu je prav na dnu pisalo: "Infantilna osebnost".

Thana je planila navzgor v žuborečem loku: "Kaj je to? Intanifna? Kako že?" Smejala se je. V resnici se je smejala. Zdrznile so se ob korakih, ki so zadržali mimo vrat, zamečkale list nazaj in se razpršile po posteljah. Temnolaska s poševnimi očmi se je naslonila ob okno in pogledala v migotajoč večer. Roka v belem ovoju ji je nema in zašita ležala v zanki, otročja osebnost, Thana, večni otrok, sedemindvajsetletni otrok je bliskovito odfrlel skoz vrata, zibajoč se v ozkosti ljubke ženske silhuete. Temnolaska je smehljaje gledala za njo. Slonela je na zidu, pestujoč belo štručko roke. V ozkih očeh ji je temno ležalo brezkraino razmišljanje. Razmišljanje o tem, zakaj ne pljuva luščin arašidov skoz zobe, zakaj ne sedi na lesenih stopnicah, brazskrbno zibajoč se, naslonjena na sosedovo ramo, zakaj o stvareh lahko le misli, ko sloni na zidu in opazuje obraze, smehljaje se, loveč drobne zanke spominov, ki ji prepredajo zavest. Ko so mladci pod oknom v večerih odpeljali vse luščine, ko je potihnilo gibanje žoge in brezdušno mrmranje glasov pogovorov, sta s Thano ležali objeti v postelji, nemirno utripajoč z vekami. Odvijali sta čokolado iz svetlečega se staniola, jo polagoma sosljali in se dotikali z glavami. "Jaz ne morem obljubiti, da ne bom več poskušala," je odkimavala Thana in jo po otročje božala po laseh, ona pa je pomislila, kako neskončno zoprno bi ji bilo takšno božanje kakega drugega človeka, kako mehko pa to počne infantilna osebnost zraven nje. "Že večkrat sem rekla svojemu dragemu; če me imaš rad, bova skupaj kar takoj šla s tega sveta." *Pomislila je nanj, kako se mirno smehlja iz ozkega obraza, kako mirno položi roki obse, se nasloni na steno in jo gleda, ju gleda. S kakšno lahkoto vstane zjutraj in zaspi popoldne za mizo; za urico ali dve, ker mu dnevi sestavljajo zibajočo se verigo navajenosti, ritma in smiselnosti.*

On je stal ob steni, mirno zroč nanju iz ozkega obraza, s prikupnim nasmehom nerazumevanja in naklonjenosti, onidve pa sta tožili v neskončnost, prenašajoč eno samo obveznost; lastno duševno stanje. *Pomislila je nanj, na to, kako nabit z nesmisлом se mu mora zdeti Thanin predlog, ko zvečer sklene en dan in čaka na novega, ležeč med dragimi mu predmeti svojega stanovanja; kako skromno se pripelje na obisk, počasi zaustavi avto in obstane ob njiju, ki se valjata na klopici pod zamišljeno težo zelenih vej nad njima, kako ljubeče gleda Thano in tudi njo, ko poslušča njuno zapletanje misli in zmerjanje vsakdanjika.* "Ne razume, da jaz ne morem kuhati in hoditi v službo, da bi samo plesala. Danes zjutraj me je spet tako stiskalo v prsih, tako me nekaj ščipa, ne morem jim obljubiti, da ne bom več poskušala." Gledali sta ga, kako kramlja s Thanino mamo, skromno sedeč na robu klopcice. Mama je prihajala peš, vsako popoldne, v starinskem kostimu in z rjavo torbico, na kateri je plosko ležal mali dežnik. Pridrsala

je skozi vrata v ograji, mimo čednega telefonista s kratkimi črnimi lasmi, ki ji je polagoma sprožal roko v pozdrav. Gledala je vanju z motnimi rjavimi očmi, mežikajočimi med starimi rjavimi ličnicami. "Mladi sta, delati bi morali." Tudi ona je nekoč bila mlada in tudi njej je bilo težko; pa je delala. Dolga leta je obračala klobuke vseh barv na vrtečem se kolesju, včasih si je želela le spanca, pa je vstajala vsako jutro, ključalo ji je v glavi, pa je spila skodelico črne kave. "In ti, deklica, si tako tiha in zamišljena." "Tiha in zamišljena, da," se je hihitala Thana in se ji metala v objem, nervozno je poklapljala veke čez velike rjave oči. "Da, jaz sem delala, Thana pa ni nikoli nikjer zdržala. Bila je frizerka, pa je drugi dan prišla k njej stranka, prosič jo, naj ji naredi frizuro. Thana pa, da iz tako redkih las frizure ne more delati." In usedla se je na avtobus in se peljala iz mesta; vozila se je čez zlizane pasove asfalta mimo rjavih kvadratov njiv in trzajočih človeških silhuet, mimo nemirnih voda pod pokrovom plavega, za dva dni je povsem pozabila nase. "Potem je delala v vrtcu, a je pustila tudi to." Thana pa se je le smejala in se nemirno presedala. Jedli so kosilo in pili kavo, smehljlajoč se drug drugemu. Thana je nosila vsega na mizo, poljubljala dragega, mu očitala to in ono. Ljubko se je vrtela, stresla je pribor, polila juho, opravičevala se je, brisala, pojedla vse do zadnjega. Razmišljujoče oči na drugi strani mize so visele na njej in prhutale proti njemu, ki je stoično prenašal vse, ki ne bi nikdar nosil roke v beli zanki ali prostovoljno zapuščal svojega bivanja na tem svetu. Kalni ton njegovih zenic je spominjal, da dejstev življenja ne sprejema v nasproti stoječih si kategorijah bivanja in nebivanja, da mu misli mirno tečejo čez naloge jutrišnjega dne, čez redke spomine in praktična vprašanja, da je neskončno miren, posvečen v svojem poslanstvu, da skrbi za Thano, jo obiskuje, varuje in ljubi, jo prenaša, ko ponoči nenadoma prične z gospodinjskimi opravili in se hip zatem naveliča življenja, da ji vleče iz rok tablete in ji vanje polaga svoje mirne, ozke prste, cigarete in predmete, ki jih izgublja ter jo spominja na stvari, ki jih pozablja.

Zadnji dan se pripelje kakor vsak dan poprej, skrbno zgane Thanino odpuštnico in jo spravi, dogovori se za kontrolo in čaka Thano, ki noče domov, ki se kotrlja po parku in se objema z vsakomer, dokler se v nujnosti gibanja časa ne primakne večer.

"Glej, omaro še moram zakleniti in izgubila sem torbico in ..." Teman, ozek pogled tumorsno leži na njenih sunkovitih gibih. Pod oknom večer vztraja v svoji temačnosti, igralci poberejo svoje utrujene ude v rumene celice sob. Z roko v zanki odide za Thano in jo objame pri rampi, Thanin moški pa dolgo drži njeno roko v svoji in ne ve, kaj naj bi dejal. S težavo

oblikuje oblubo ponovnega snidenja, skuša ji tudi reči, da je čudovita. Zadnje zavije v okorne stavke, ki pa jih ona dobro razume. Poslovijo se z gibanjem in mežikanjem, s trepljanjem in zverženimi nasmehi, ki jim visijo na obrazih še zatem, ko izgineta za malo postajo, ob kateri se strmo dvigajo škatlasti bloki ter mala lesena hiša z orodjem, prislonjenim ob nabrazdane stene, in velikima grmoma plastično sijočih vrtnic. Počasi odklama nazaj v sobo, mimo samotnih klopic in čez bele stopnice, mimo sestre, ki bere Metulja in grizlja paličke. Z močnim, raskavim glasom jo vpraša: "Kaj je, ljubica?" "Nič, hvala. Spat grem." Med rjuhami se zave prav kmalu, da bosta s Thano kmalu umrli, vsaka po svoje, vsaka zveržena na svoj osebni način. Ko odide domov, postane čas zanjo trzajoča celota, katere robovi nemirno valovijo v neznosnosti čakanja.

V resnici Thana ne obstane dolgo med predmeti stanovanja, med vstajanjem in leganjem, med zbujanjem in odnašanjem. Nekega večera obsedi pod drevesom na obrobju nasmetene plaže. Pokrita s spalno vrečo kadi in se smeji dejstvu, da je še vedno živa, da premika ude, da gleda pikčaste ognjemete, ki jih spremlja daljno, pridušeno rajanje, da vleče vase beli dim cigarete in ga spušča skoz nos. Minute nežno curljajo, kot nežno curlja njeno življenje. Ostareli Španci v polmraku pobirajo smeti za seboj in plosko zlagajo stole in mizice v male avtomobile. Otroci z nogami brodijo po pritlikavem morju, ženske si mečejo temne lase na rame. Nato polagoma ostane sama pod vedrimi ognjemeti, ki rišejo svetleče se pajkove mreže na nebo. Glavo si prisloni na roke in zapre oči, da bi robovi sveta ne pridobili oblik, ki bi jo zevaje plašile. Zaspri z mrežami daljnih ognjemetov nad seboj in se zbudi ob krehljanju avtomobilskega motorja. Zavita v temo gleda postavi, ki izstopita iz avta, mlada moška, ki tiho kolovratita okrog avta in stikata za dračjem. Prvi nosi bundast suknjič, potegnjen čez kratke hlače, z mehкими gibi si kot ribič, ki lovi ribe, nabere vej ter počasi obstane ob rumenem prasketu plamenov. Tovariš mu sede nasproti, z lučko cigarete med ustnicami se nato nagne skoz odprto okno avtomobila in potegne ven radio. Thana ju gleda, kako si sedita nasproti ob ognju in se po tihem pomenkujeta ob lovečih se zvokih nočne glasbe. Gleda vanju, v rumene plamene, v dračje, ki izginja v njih, in med koncema spalne vreče se zave prav kmalu, da bo kmalu umrla. Zdaj kadita oba, s svojima moškima postavama sta kot dva svizca, ki se grejeta ob ognju. Thana gleda vanju iz teme in njena zavest je kakor spomin, spomni se nekako, kako se spoznajo neke noči v Valenciji. Spomni se, kako ju gleda iz teme in se nato izkobaca iz vreče ter bosa odstopicljiva do njiju. Spomni se, kako nežna je mivka pod njenimi nogami in kako se trzajoče zazreta vanjo, ko obstane pred njima, kako

ju prosi za cigareto in kako se tisti z bundò nagne naprej in ji nemarno izroči eno. Spomni se, kako se točno spominja njune slike iz časopisa, kako že nekaj hipov zatem vleče svojo spalno vrečo proti ognju in obsedi zraven, ovita v stopicanje besed, ki si jih izrekajo.

Ko zre vanju, kako v dvoje sedita ob ognju, se spomni rjavega pogleda svoje prijateljice, ki ozek ve vse, ter tega, kako se nagleda moškega z bundo v poletni noči do pijanosti, kako govorijo tako dolgo, da se zjutraj zbudijo prepozno, obliti z znojem, z neusmiljeno rumeno pego sonca nad njimi, kako obsedi, nekako samoumevno na zadnjem sedežu, med ropotijo, ko drvijo mimo prodajalcev ob cesti. Medlo se spomni še enega od njih, tistega, ki prodaja ptice, tega, kako ji moška na begu za šalo kupita zeleno papigo v slamnati košarici z vratci, ter tega, kako papiga zraven nje brblja z glasom televizijskega napovedovalca, kako ji teče pot curkoma po telesu, ko za šipami ležijo rumenorjavi jeziki polj, ko zre v ogledalce in se z očmi ljubi z očmi moškega, ki vozi, ko zavijejo v prazno.